

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi lasten päivähoidosta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lasten päivähoidosta annettua lakia. Erityistä tukea tarvitsevien lasten asemaa päivähoidossa parannettaisiin säätämällä, että kunnan käytettävissä tulee olla lasten päivähoidossa esiintyvää tarvetta vastaavasti erityislasten-

tarhanopettajan palveluja.

Esitys liittyy valtion vuoden 2007 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007.

PERUSTELUT

1. Nykytila

Keskeiset lasten päivähoitoa koskevat säännökset sisältyvät lasten päivähoidosta annettuun lakiin (36/1973, jäljempänä *päivähoitolaki*) ja asetukseen (239/1973, jäljempänä *päivähoitoasetus*). Päivähoitolain 1 §:n 1 momentin mukaan lasten päivähoidolla laissa tarkoitetaan lasten hoidon järjestämistä päiväkotihoidona, perhepäivähoitona, leikki-toimintana tai muuna päivähoitotoimintana. Näistä päiväkotihoidosta voidaan järjestää tätä tarkoitusta varten varatussa tilassa, jota kutsutaan päiväkodiksi (lain 1 §:n 2 momentti). Perhepäivähoitoa voidaan järjestää yksityiskodissa tai muussa kodinomaisessa hoitopaikassa, jota kutsutaan perhepäiväkodiksi (lain 1 §:n 3 momentti). Lain 3 §:n 2 momentin mukaan päiväkotitai sen osa voidaan järjestää lasten erityisen hoidon tai kasvatuksen tarpeen perusteella erityispäiväkodiksi.

Päivähoitolain 7 a § velvoittaa laatimaan kaikille erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitseville lapsille lapsen kuntoutuksen yhteensovittamiseksi kuntoutussuunnitelman yhteistyössä lapsen vanhempien ja tarpeen mukaan kunnan muun sosiaalihuollon, terveydenhuollon sekä koulutoimen kanssa. Päivähoi-

toasetuksen 2 §:n 4 momentin mukaan, kun päiväkotiin otetaan lapsi, joka on erityisen hoidon ja kasvatusta tarpeessa, on hänestä hankittava alan erikoislääkärin tai muun asiantuntijan lausunto.

Vuoden 2005 syyskuun tilannetta kuvaavan lasten päivähoidon tilannekatsauksen (Sosi-aali- ja terveysministeriön selvityksiä 2006:16) mukaan katsauksen taustalla olevaan kyselyyn vastanneista kunnista erityisen tuen tarve oli lasta koskevassa suunnitelmassa määritelty seitsemälle prosentille päivähoidossa olevista lapsista. Sen lisäksi noin neljä prosenttia päivähoidossa olevista lapsista oli sanottujen kuntien arvion mukaan erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia, mutta heille ei oltu laadittu päivähoitolain 7 a §:ssä tarkoitettua kuntoutussuunnitelmaa erillisenä tai osana lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa.

Päivähoidon tilannekatsauksesta ilmenee, että kaikkien kuntien käytettävissä ei ole lainkaan tai ainakaan kunnassa esiintyvää tarvetta vastaavasti riittävästi säädetyn kelpoisuuden omaavan erityislastentarhanopettajan palveluja. Erityislastentarhanopettajan palvelujen saatavuus oli ongelmallista suurimmassa osassa kyselyyn vastanneita kuntia.

Vain 22 prosentissa kunnista palveluja oli käytettävissä riittävästi. Kunnilla ei tällä hetkellä ole lakiin perustuvaa velvoitetta erityislastentarhanopettajan virkojen perustamiseen tai palvelujen hankkimiseen muulla tavoin.

2. Ehdotetut muutokset

Esityksellä pyritään parantamaan erityistä tukea tarvitsevien lasten asemaa vahvistamalla erityislastentarhanopettajan palvelujen saatavuutta. Päivähoitolakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 a §, jonka mukaan kunnan käytettävissä tulee olla lasten päivähoidossa esiintyvää tarvetta vastaavasti sellaisen erityislastentarhanopettajan palveluja, jolla on sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun lain (272/2005, jäljempänä *sosiaalihuollon kelpoisuusvaatimuslaki*) 9 §:n mukaisesti määräytyvä kelpoisuus. Säännös ei edellytä, että kunnalla tulee olla oma erityislastentarhanopettaja. Mikäli kunnalla ei ole tällaista henkilöä palveluksessaan, kunnat voivat sopia kuntalain 76 §:n mukaisesti yhteistyöstä riittävien erityislastentarhanopettajan palvelujen turvaamiseksi kunnassa.

Säännöksessä tarkoitettua erityislastentarhanopettajan kelpoisuus määräytyisi sosiaalihuollon kelpoisuusvaatimuslain nojalla. Sosiaalihuollon kelpoisuusvaatimuslaki ja sitä täydentävä saman niminen valtioneuvoston asetus (608/2005) tulivat voimaan 1 päivänä elokuuta 2005. Kelpoisuusvaatimuslain 7 §:ssä säädetään lastentarhanopettajan kelpoisuudesta ja 9 §:ssä sosiaalihuollon erityistyöntekijän kelpoisuudesta. Sanotun 9 §:n 1 momentin mukaan kelpoisuusvaatimuksena sosiaalihuollon erityistyöntekijän tehtäviin on tehtävän edellyttämä peruskoulutus ja sen lisäksi suoritettu soveltuva erikoistumiskoulutus tai jatkotutkinto. Pykälän 2 momentti sisältää asetuksenantovaltuutuksen koskien erityistyöntekijän tehtävän edellyttämää erikoistumiskoulutusta tai jatkotutkintoa. Erityislastentarhanopettajan osalta erikoistumiskoulutuksesta säädetään edellä mainitun sosiaalihuollon kelpoisuusvaatimusasetuksen 2 §:ssä.

Päivähoitolakiin tai sosiaalihuollon kelpoisuusvaatimuksia koskeviin säännöksiin ei jatkossakaan sisältyisi säännöksiä erityislas-

tantarhanopettajan tehtävistä. Viime kädessä kunnan omaan harkintaan jäisi, mihin tehtäviin ja missä tilanteissa erityislastentarhanopettajan kelpoisuuden omaavan henkilön palveluja kunnassa käytettäisiin.

Erityislastentarhanopettajan koulutuksen omaavan henkilön varhais- ja erityiskasvatuksen erityisosaamista ja asiantuntemusta voidaan kunnassa hyödyntää lapsen yksilöllisen tuen tarpeiden varhaisessa tunnistamisessa, erillisten tutkimusten tarpeellisuuden arvioinnissa sekä tukitoimien järjestämisen suunnittelussa yhteistyössä vanhempien ja mahdollisten muiden lapsen ja perheen kanssa työskentelevien asiantuntijoiden kanssa. Erityislastentarhanopettaja huolehtii myös tukitoimien yhteensovittamisesta ja toteuttamisesta arjen tilanteissa. Erityislastentarhanopettajan asiantuntemusta voidaan hyödyntää myös varhaiskasvatuspalveluiden ja lapsen kehitystä tukevan toiminnan kehittämisessä sekä muun päivähoitohenkilöstön lapsen kehityksen tuntemusta syventävissä koulutus- ja konsultointitehtävissä.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Esityksessä pyritään vahvistamaan erityislastentarhanopettajien palvelujen saatavuutta kunnissa ehdottamalla säädettäväksi, että jokaisen kunnan käytettävissä tulee olla lasten päivähoidossa esiintyvää tarvetta vastaavasti säädetyn ammatillisen kelpoisuuden omaavan erityislastentarhanopettajan palveluja.

Erityislastentarhanopettajien lisätarvetta arvioitaessa laskelmien lähtökohdaksi on otettu se, että erityislastentarhanopettajien lisätarve on vajaat 100. Kustannusvaikutukset muodostuvat erityislastentarhanopettajien lisätarpeen synnyttämistä palkkakustannuksista.

Arvioidut vuositason palkkakustannukset olisivat 2,9 miljoonaa euroa. Tämän vuoksi valtion vuoden 2007 talousarvioesityksessä momentin 33.32.30 (valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksiin) määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon valtionosuuden lisäyksenä 982 000 euroa.

3.2. Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Muutoksen toteuduttua mahdollisuus erityislastentarhanopettajan tarjoaman konsultaation ja muun asiantuntijuuden käyttöön paranee. Tavoitteena on myös edesauttaa ja tehostaa varhaista puuttumista erityistä tukea tarvitsevien lasten päivähoitoa järjestettäessä.

3.3. Yhteiskunnalliset vaikutukset

Toteutuessaan esitys parantaa lasten välistä tasa-arvoisuutta päivähoitoa toteutettaessa, kun eri kunnissa tai eri puolella maata asuvien perheiden ja heidän päivähoidossa olevien lastensa yhdenvertaiset mahdollisuudet saada erityistä tukea päivähoidossa paranisivat.

Esitys lisää erityislastentarhanopettajien palvelujen saatavuutta kunnissa. Samalla esitys lisää sanotun koulutuksen omaavien henkilöiden tarvetta.

4. Asian valmistelu

4.1. Valmisteluvaiheet ja aineisto

Sosiaali- ja terveysministeriön asettama varhaiskasvatustyöryhmä jätti muistionsa 8 päivänä huhtikuuta 1999 (Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistioita 1999:4). Erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevien lasten osalta työryhmä katsoi, että kunnan käytössä tulisi olla yhden erityislastentarhanopettajan palvelut 500 päivähoidossa olevaa lasta kohti.

Pääministeri Matti Vanhasen hallitusohjelman mukaan päivähoitolakia uudistetaan muun muassa määrittelemällä päivähoiton enimmäisryhmäkoko. Hallitusohjelmassa todetaan myös, että lapsille ja perheille suunnattujen palvelujen laatu turvataan ja palveluja parannetaan huolehtimalla riittävästä ja pysyvästä henkilökunnasta ja turvallisista olosuhteista sekä lisäämällä henkilöstöä lasten ja nuorten palveluihin.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteutti yhteistyössä Turun yliopiston ja Länsi-Suomen lääninhallituksen kanssa vuosina 1999–2001 hankkeen erityiskasvatuksen kehittämi-

nen päivähoidossa. Hanke sai nimekseen ERIKA-hanke. Hankkeen tavoitteena oli kehittää erityiskasvatuksen palvelujärjestelmää sekä varhaiskasvatuksen toimintatapoja ja käytäntöjä vastaamaan paremmin erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevien lasten kasvatuksellisiin ja kuntoutuksellisiin tarpeisiin päivähoidossa ja esiopetuksessa. Hankkeen ohjausryhmä teki 15 päivänä huhtikuuta 2002 jättämässään muistiossa (Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistioita 2003:27) muiden kehittämisehdotusten ohella lukuisia ehdotuksia myös lasten päivähoitoa koskevan lainsäädännön kehittämiseksi erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevien lasten aseman kehittämiseksi. Myös tämä hanke esitti, että kunnalla tulee olla käytettävissään erityislastentarhanopettajan asiantuntemusta.

Sosiaali- ja terveysministeriö, Opetusministeriö, Opetushallitus ja Suomen Kuntaliitto selvittivät lasten päivähoiton ja esiopetuksen valtakunnallista tilannetta 30 päivänä syyskuuta 2005. Aineisto kerättiin kuntiin suunnatun kyselyn avulla. Aineisto on analysoituna julkaistu sosiaali- ja terveysministeriön julkaisemassa lasten päivähoiton tilannekatsauksessa.

Tilannekatsauksen taustakysely lähetettiin kaikkiin Manner-Suomen 416 kuntaan ja osoitettiin kuntien päivähoidosta ja esiopetuksesta vastaaville viranhaltijoille. Kunnista 378 vastasi kyselyyn. Kyselyyn vastanneiden kuntien lapsimäärä edustaa 96 prosenttia kaikista päivähoitoikäisistä lapsista. Kyselyyn vastanneissa kunnissa kunnan järjestämässä päivähoidossa oli yhteensä 179 585 lasta, joista 71 prosenttia päiväkodeissa, 21 prosenttia perhepäivähoidossa ja 8 prosenttia ryhmäperhepäivähoidossa. Kunnan järjestämässä päivähoidossa oli noin 46 prosenttia alle kouluikäisistä lapsista.

Lapsia, joiden varhaiskasvatus- tai kuntoutussuunnitelmassa on määritelty erityisen tuen tarve ja tuen järjestämisen tavat, oli kaikista kunnan järjestämässä päivähoidossa olevista lapsista noin 7 prosenttia. Tukitoimien järjestämisessä oli suuria eroja kuntien kesken. Joissakin kunnissa tukitoimia ei voida järjestää lainkaan. Erityislastentarhanopettajien palveluja oli riittävästi saatavilla vain noin joka neljännessä kunnassa. Kyselyyn vastanneet kunnat arvioivat, että erityislas-

tentarhanopettajia tarvittaisiin lisää yhteensä noin 160.

4.2. Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä. Valmistelussa on otettu huomioon kohdassa 4.1. todettu valmisteluaineisto ja lasten päivähoidon tilannekatsauksen tulokset.

Esityksestä on käyty kuntalain 8 §:n mukainen neuvottelu.

5. Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2007 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

6. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

lasten päivähoidosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään lakiin uusi 4 a § seuraavasti:

4 a §

Kunnan käytettävissä tulee olla lasten päivähoidossa esiintyvää tarvetta vastaavasti sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun lain (272/2005) 9 §:n mukaisesti määräytyvän kelpoisuuden omaavan erityislastentarhanopettajan palveluja.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 29 päivänä syyskuuta 2006

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Peruspalveluministeri *Liisa Hyssälä*

Laki

lasten päivähoidosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään lakiin uusi 4 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 a §

Kunnan käytettävissä tulee olla lasten päivähoidossa esiintyvää tarvetta vastaavasti sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun lain (272/2005) 9 §:n mukaisesti määräytyvän kelpoisuuden omaavan erityislastentarhanopettajan palveluja.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*

*Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan
ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin
toimenpiteisiin.*
